

קול צופיין

קול צפ"ן. נשאו קול יחדו ירגנו

754

וארא תשע"ה השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ

ושבו בנים לגבולם

במצווה קא עסיק

אע"פ שעיקר המצווה הוא הישיבה בארץ ישראל, העלייה נחשבת הכשר מצווה, שהרי כתוב בתורה במפורש: "עלה רש, כאשר דבר ה' לך, אל תירא ואל תחת". ולכן מותר לעלות לארץ ישראל בערב שבת.

לצורך הלימוד על הכשר מצווה הביאו חכמים את המעשה של רבי פנחס בן יאיר, שהיה בדרכו לפדיון שבויים ונחלק לו נהר גינאי. אחר כך ביקש לעבור בנהר אדם שנשא חיטים לצורך מצות לחג הפסח, ואמר רבי פנחס בן יאיר לנהר: "חלוק נמי להאי, דבמצוה קא עסיק", ואכן הנהר נחלק שוב (חולין ז).

באמת גם רבי פנחס וגם האדם שנשא חיטים עסקו בהכשר מצווה, הליכה לצורך המצווה, והוא אומר לנהר "במצוה קא עסיק". לכן נקרע להם הנהר כמו שנקרעו ים סוף והירדן לבני ישראל כשהיו בדרכם לארץ ישראל. כך בימינו נחשבת העלייה לארץ ישראל כהכשר מצווה, וכל ההכנות לעלייה הן הכשר מצווה, שחשוב כמו מצווה.

גאולת קרקעות מידי טמאים

קניית דירה בארץ ישראל, לעומת זאת, היא המצווה בעצמה. הרב אליהו זצוק"ל היה מזכיר את דברי האבן-עזרא שכתב: "מעלה גדולה יש לארץ ישראל. ומי שיש לו בה חלק, חשוב הוא כחלק עולם הבא" (בראשית ל"ג י"ט. והביאום הרמב"ן, רבינו בחיי וכפתור ופרח ז).

לכן התירו לקנות בשבת אדמה או בית מנוכרי בארץ ישראל, ואומרים לנוכרי לכתוב ברישום מקרקעין בשבת עצמה. כיוון שגאולת הקרקעות היא חלק ממצוות יישוב הארץ של האדם עצמו. "והיא גם תועלת לכלל ישראל, שלא תשתקע ארץ קדושה ביד טמאים" (ריב"ש שם).

מה שבטוח – עלייה

בכל פעם שיש פיגוע בעולם, אנו נזכרים בדברי התורה על הגלות: "וְאֶבְדְּתֶם בְּגוֹיִם וְאֶכְלָה אֶתְכֶם אֶרֶץ אֲיִבִּיכֶם" (ויקרא כו לח). הגלות מסוכנת ליהודים גם מבחינה רוחנית. 65% מהיהודים בצרפת נישאים למי שאינם יהודים ונאבדים מישראל. בארה"ב 58%. אנו קוראים ליהודי צרפת וליהודי העולם כולו, חזרו הביתה. כאן הכי בטוח למניעת התבוללות. כאן הכי בטוח מפני סכנות שונות. לפי נתוני ארגון הבריאות העולמי, בצרפת נרצחים כל שנה 15 מתוך 100,000 אזרחים, בארה"ב – 25 וב ישראל – 8 (הוב הנפגעים בישראל הם מערבים וממסתננים שאין כאן מקומם). פה הכי בטוח.

מצוות עלייה לארץ דוחה שבת

צריכים כל העולים לדעת, אסור להתעכב בעניין העלייה. הריב"ש (קא) נשאל האם מותר לעלות בערב שבת על ספינה שידוע כי תשוט גם בשבת, כך שהנסוע יחלל שבת בעל כורחו. האם מוטב שיחכה יומיים ויעלה לארץ ישראל ביום ראשון?

ענה הריב"ש כי לא מתעכבים. זו מצווה לעלות לארץ ישראל. כך ציוו חכמים: "לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עובדי כוכבים, ואל ידור בחוצה לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל, שכל הדר בארץ ישראל – דומה כמי שיש לו אלוה, וכל הדר בחוצה לארץ – דומה כמי שאין לו אלוה, שנאמר: 'לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלקים'" (כתובות קי ע"ב). כן אמרו: כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל – מובטח לו שהוא בן העולם הבא (כתובות קיא ע"א). הרי זה דבר מצווה, לא יחכה ליום ראשון ויפליג גם בערב שבת (שבת יט ע"א).

מצווה אישית ומצווה כללית

לימד אותנו הריב"ש שבמצוות ירושת הארץ יש שני חלקים, המצווה הפרטית והתועלת לכלל ישראל. גם הרמב"ן סובר כמו הריב"ש, כך הוא הסביר שהמצווה בירושת הארץ היא על כלל ישראל. "נצטוונו לרשת הארץ אשר נתן האל-ל יתעלה לאבותינו, לאברהם, ליצחק וליעקב, ולא נעזבה ביד זולתנו מן האומות או לשממה. והוא אמרו להם: 'והורשתם את הארץ וישבתם בה, כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה, והתנחלתם את הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם'".

אחר כך הוא כתב שירושת הארץ היא גם מצווה על היחיד: "מצוות עשה לדורות, מתחייב כל אחד ממנו, ואפילו בזמן גלות". מדבריו למד ה"צ"ץ אליעזר (ח"ו מח), שכל עולה שמתיישב בארץ ישראל מקיים מצווה אישית וגם מחזק את המצווה הכללית של עם ישראל.

עלייה רוחנית בעקבות העלייה

עלייה היא גם חיזוק רוחני. הגמרא (יומא ט ע"ב) מביאה מעשה בריש לקיש ששחה בירדן ובא רבה בר בר חנא לתת לו יד. אמר לו ריש לקיש: "אלהא סנינא לכו" - אלוקים שונא אתכם בני בבל. והסביר רש"י: "שעל ידי זה שלא עלו בני בבל בימי עזרא, מנעו שכונה מלבוא מלשוב לשרות בבית שני. ורק קצת חזון שכונה היה, וכולו לא היה".

רבה בר בר חנא חי מאות שנים אחרי ימי עזרא הסופר, אעפ"כ היה קפידא משמים על אלו שלא עלו והפסידו לעם ישראל את השראת השכינה הגדולה שהייתה יכולה להיות בו. שכל עולה ומתיישב מביא אתו עוד כוח רוחני גדול לעצמו ולכלל האומה.

ישיבה בארץ שקולה כנגד כל המצוות

עוד מביא הרמב"ן על מעלת ארץ ישראל: "מעשה ברבי יהודה בן בתירה ורבי מתיא בן חרש ורבי חנניה בן אחי ר' יהושע ור' נתן, שהיו יוצאין חוצה לארץ, והגיע לפלטיה, וזכרו את ארץ ישראל, וזקפו את עיניהם, זלגו דמעוניהם וקרעו בגדיהם, וקראו המקרא הזה (דברים יא לא): 'וירשתם אותה וישבתם בה ושמרתם לעשות את כל החקים האלה'. ואמרו: ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות" (השמשות לספר המצוות מצווה ד').

תורת ארץ ישראל

בספרי מובא סיפור נוסף, שבא ללמד שישבה בארץ חשובה אפילו יותר מלימוד תורה. "מעשה ברבי אלעזר בן שמוע ורבי יוחנן הסנדלר שהיו הולכים לנציבים אצל רבי יהודה בן בתירה ללמוד ממנו תורה, והגיעו לצידון וזכרו את ארץ ישראל. זקפו עיניהם וזלגו דמעוניהם וקרעו בגדיהם וקראו את המקרא הזה (דברים יא לא) 'וירשתם אותה וישבתם בה ושמרתם לעשות את כל החוקים האלה ואת המשפטים'. אמרו ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה חזרו ובאו להם לארץ ישראל" (ספרי דברים ראה פסקא פ כט).

לעומת זאת בהלכות מלכים (פרק ה ט) כתב הרמב"ם שארץ ישראל לא חשובה יותר מלימוד תורה, שכתב: "אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם ויחזור לארץ. וכן יוצא הוא לסחורה אבל לשכון בחוצה לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב עד שנעשה שוה דינר חטין בשני דינרין וכו'. ואע"פ שמוותר לצאת, אינה מדת חסידות שהרי מוחלון וכליון שני גדולי הדור היו ומפני צרה גדולה יצאו ונתחייבו כלייה למקום". וצ"ע.

גאולת הארץ בדרך לגאולה

ובאמת כל המעלה של ארץ ישראל כתובה בתורה במפורש. היא מוזכרת

בתורה מאות פעמים. לפעמים בתור ציווי לאבות. לפעמים בתור ברית ושבועה והבטחה לאבות. לפעמים כטעם ליציאת מצרים: "וְגַם הִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם לָתֵת לָהֶם אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר גָּרוּ בָהּ; לָכֵן אָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם וכו'".

היא מוזכרת בספר דברים גם בתור אזהרה. אם תשמרו את המצוות - תיכנסו לארץ, ואם לאו - תתעכבו בגלות כמו המרגלים. גם בהיותם בארץ ישראל היא מוזכרת בקריאת שמע, לפי מעשיכם היא תיתן את פריה הטוב, או חלילה להפך. מלבד כל זאת מוזכרת ארץ ישראל עוד מאות פעמים בדברי הנביאים. בעיקר בנבואות על הגאולה העתידה שמתחילה בחזרה לארץ ישראל.

הרב אליהו
יצחק"ל היה
מזכיר את
דברי
האבן-עזרא
שכתב:
"מעלה
גדולה יש
לארץ
ישראל. ומי
שיש לו בה
חלק, חשוב
הוא כחלק
עולם הבא"

ארבע סיבות להישארות ישראל בגלות

מצוות עשה, אפילו בזמן גלות

מעלתה של מצווה זו היא חשובה מאוד, כאמור, ואולם אעפ"כ נמנע רוב עם ישראל מלעלות לארץ ישראל כל ימי הגלות. רק גדולי הענקים עלו, ביניהם הרמב"ם, הרמב"ן ורבי יוסף קארו. האר"י ז"ל, הרמ"ק והאבן עזרא. אור החיים הקדוש ורבנו עובדיה מברטנורא וכדוגמתם.

מעלתה של הארץ מופיעה גם בהלכה. הרמב"ן כתב כי ישיבת ארץ ישראל היא "מצוות עשה לדורות, מתחייב כל אחד ממנו, ואפילו בזמן גלות". כך פסקו גדולי הפוסקים הר"ף והרמב"ם, הטור והשו"ע, וכן מבואר מכל הפוסקים ראשונים ואחרונים (פ"ת אה"ע עה ס"ק ו).

בדברים הבאים נמנה את הסיבות העיקריות שבגללן לא עלו היהודים בזמן הגלות למרות כל האמור לעיל, ונסביר למה בימינו כל ארבע הסיבות הללו בטלות.

א. שבועה לא לעלות לפני הגאולה

איסור לעורר את האהבה - עד שתחפץ

הגמרא (כתובות קי) הביאה את המחלוקת בין רבי זירא לרב יהודה האם מותר לעלות מבבל לארץ ישראל. לדעת רב יהודה, "כל העולה מבבל לארץ ישראל - עובר בעשה", שנאמר: "בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי אותם נאם ה'". לדעת רבי זירא מותר לעלות, כי הפסוק הזה מדבר על כלי שרת ולא על עם ישראל.

בכל זאת רב יהודה ממשיך לאסור עליה לארץ ישראל עד שהקב"ה יפקוד אותנו, ואת זה הוא לומד מהפסוק: "השבעת אתכם בנות ירושלים בצבאות או באילות השדה אם תעירו ואם תעוררו את האהבה עד שתחפץ". לשיטתו, כל עלייה לארץ ישראל מעוררת את האהבה שבין ישראל לקב"ה, ואנו מושבעים לא לעורר את האהבה בעלייה לארץ עד שיחפץ ה'.

רבי זירא מסכים שיש שבועה שאוסרת על עם ישראל שלא לעורר את האהבה עד שתחפץ. אך לדעתו השבועה לא לעורר את האהבה גורמת איסור לעלות בחומה, דהיינו לעלות "יחד ביד חזקה" לפני שה' יפקוד אותנו. היא לא אוסרת על יחיד לעלות לארץ ישראל (כתובות קיא. ורש"י שם). הלכה כרבי זירא שליחיד מותר לעלות תמיד.

פקד אותנו ה' לטובה

מלבד זאת, האיסור לעלות יחד ביד חזקה הוא רק עד הפקידה. וכתב בשו"ת "אבני נזר": "אם יותן רשות לכל ישראל לעלות - לא יחשב שעולין בחומה. כי בחומה פרש"י ביד חזקה. גם יש לומר כי אם יותן רשות לכולם - יחשב 'פקודה'" (שו"ת "אבני נזר" חלק יורה דעה סימן תנד). כשם שלפני בניית הבית השני נחשבה הכרזת כורש כמו "יום פקדי אותם".

ממקום למקום בסחורה". עוד הזכיר הרב את פסק הרמב"ם בהלכות מלכים (פרק ט) ש"אסור לצאת מארץ ישראל". הרי שלדעת הרמב"ם זו מצווה ברורה בתורה.

ב. קשה לקיים מצוות בארץ ישראל

אין חילוק במצווה בין זמן הגלות לזמן הגאולה

סיבה נוספת שכתבו מדוע לא לגור בארץ ישראל היא הבעיה הרוחנית. "והיה אומר רבינו חיים דעכשיו אינו מצוה לדור בארץ ישראל, כי יש כמה מצוות התלויות בארץ וכמה עונשין דאין אנו יכולין לזוהר בהם ולעמוד עליהם" (תוס' כתובות קה. ט"ז אה"ע סה ס"ק ב).

חלק עליו רבנו ירוחם (מישרים נתיב כג חלק ח, הובא בב"י) וציין כי לדעת הר"ף והרמב"ם תמיד יש מצווה לדור בארץ, שהרי הם לא חילקו כלל במצוות ישיבת הארץ וכפיית הבעל והאשה בין זמן המקדש לזמן הגלות. גם הטור (אה"ע עה) לא הביא את דעת רבנו חיים בתוס' ולא את דעת ה"מגילת אסתר". ולהפך כתב: "נראה שאין חילוק בין בזמן הזה לזמן הבית כסתמא דמתני". כן הבי"ו והשו"ע לא חילקו בין זמן הגלות לזמן הגאולה.

תהיה על תלמיד טועה

בשו"ת מהרי"ט (חלק ב - יורה דעה סימן כח) ציין בפליאה כי גם הרא"ש לא הזכיר את דברי רבנו חיים, לא בדבריו ולא בפסקיו. ואיך שתקו מדבריו "כל הפוסקים ראשונים ואחרונים ז"ל"? גם דבריו דברי תימה הם למה אי-אפשר לקיים את המצוות? מי שירצה לקנות לו קרקע בארץ ישראל, יכול לקיים כל מצוות עשה. כגון לקט שכחה ופאה וכיוצא בהם. ומצוות לא תעשה נמי ייזהר בהן, ומי מעכב על ידו? והסיק כי אין אלו דברי התוס' אלא תלמיד טועה כתבו (והביא מדבריו ה"פתחי תשובה" בשם בעל ה"מעיל צדקה". עה ס"ק ו).

ארץ של תורה ויראת שמים

כולנו זוכרים כי בקום המדינה הרבה עולים הפסיקו לשמור מצוות ברצון או בכפייה. יש מי שפירש כך את דברי רבנו חיים. כשם שאנו יודעים על החוצפה הגדולה והכפירה שצפויות להיות בעת עקבתא דמשיחא (סוף סוטה).

ואולם בימינו גם החשש הזה לא קיים, ולהפך, בימינו אין ריבוי תורה וקדושה כמו בארץ ישראל. אין ריבוי ישיבות ותלמודי תורה כמו בארץ ישראל. ומאידך, אין סכנה גדולה להתבולל כמו בחו"ל. ובעניין זה אין הבדל בין צרפת לארה"ב ומדינות אחרות. אלא שבארה"ב, כאמור לעיל, יש 58% נישואי תערובת, בצרפת 65% נישואי תערובת, ובארץ ישראל ההתבוללות היא אפסית.

ג. סכנת דרכים

חיוב לעלות - לא במקום סכנה

במשנה נאמר: "הכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין" (כתובות קי"ב). על זה כתב התוספות: "אינו נוהג בזמן הזה דאיכא סכנת דרכים". כן הביא ב"בית יוסף" (ע"ה) בשם שו"ת הרשב"ש (ס"ו"א) דדבר פשוט הוא דהא דכופין לעלות לארץ ישראל היינו בדאיפשר בלא סכנה.

כן פסק ב"שולחן ערוך": "יש מי שאומר דהא דכופין לעלות לא", היינו בדאיפשר בלא סכנה, הילכך מסוּף המערב עד נוא אמון אין כופין לעלות, ומנוא אמון ולמעלה כופין לעלות דרך יבשה, וגם דרך ים בימות החמה, אם אין שם לסטים" (נא אמון - תבי שבמצרים).

כן כתב ה"ציץ אליעזר" (חלק ז סימן מח) כי השבועה אינה לעולם, אלא עד שתחפץ. ובימינו רואים כי ה' חפץ לגאול אותנו. ו"פקד אותנו ד' לטובה ליתן לנו שם ושארית בארץ קדשו, להיות אדונים בה, ונתן בלב אומות העולם המאוחדות, כלכורש בשעתו, להשיב לנו הגזילה בחלק מארצנו ושערי הארץ נפתחו לרווחה יום ולילה ולא יסגרו לפני כל יהודי בלא כל הגבלה ובלא שום צמצום וכולם מתקבלים בזרועות פתוחות ובשמחה נפשית, אם כן הרי לא חל ממילא יותר על עלייה כללית דבר - השבועה, שלא יעלו בחומה ופג תקפה".

כך כתב גם בעל ה"אור שמח": "כעת הסבה ההשגחה אשר באספת הממלכות הנאורות בסאן רמו ניתן צו אשר ארץ ישראל תהיה לעם ישראל, וכיון ש'סר פחד השבועות' וברישיון המלכים, קמה מצוות 'שוב ארץ ישראל ששקולה כנגד כל מצוות שבתורה למקומה'".

שבועה לאומות העולם

מרב הרב אליהו זצוק"ל כתב (שו"ת "מאמר מרדכי" ג' ו'): "הרי שראה ששלושת השבועות הן קשורות אחת עם חברתה. שתי השבועות הראשונות הן שבועה לא לעלות ביד חזקה ולא למרוד באומות, ומה נעשה אם באים להרוג ולהשמיד את עם ישראל בגולה, האם ניתן את עצמינו כצאן לטבח ויול?"

"על זה באה השבועה השלישית לאומות העולם שלא ישתעבדו בעם ישראל יותר מדאי. ומעת שהאומות הפרו את השבועה ורדפו והרגו וטבחו והשמידו חלק ניכר מעם ישראל, וחלק מהם ישב שקט ושאנן ולא מיחה, הרי שהפרת השבועה על ידם ביטלה את השבועות הראשונות".

אין המצווה נוהגת עד בוא המשיח

הזכרנו לעיל כי הלכה כרבי זירא ולא כרב יהודה. על דעה זו יש חולק והוא בעל ה"מגילת אסתר" המפרש את "ספר המצוות" של הרמב"ם שמוסביר כי הרמב"ם לא מנה את מצוות ישיבת ארץ ישראל בין המצוות, שכן הוא פוסק "שמצוות ירושת הארץ וישיבתה לא נהגה רק בימי משה ויהושע ודוד וכל זמן שלא גלו מארצם. אבל אחר שגלו מעל אדמתם - אין מצוה זו נוהגת לדורות עד עת בוא המשיח". לדבריו אין בימינו מצווה לעלות בגלל שלוש השבועות שהוזכרו בגמרא.

דעת הרמב"ם במצוות ישוב ארץ ישראל

הקשו עליו כי גם אם עלייה לארץ נוהגת רק בימות המשיח, היה צריך הרמב"ם למנותה. שהרי הרמב"ם מנה בספר המצוות גם את המצוות ששייכות לימות המשיח. עוד שמעתי ממו"ר אבא זצוק"ל, כי אי-אפשר לומר שלדעת הרמב"ם אין מצווה מן התורה לשבת בארץ ישראל, שהרי הוא עצמו כתב בהלכות אישות את ההלכה שבני-זוג כופים זה על זה לעלות מחו"ל לארץ ישראל "אפילו מנה היפה לנוה הרע ואפילו ממקום שרובו ישראל למקום שרובו גוים מעלין. ואין מוציאין מארץ ישראל לחוצה לארץ ואפילו מנה הרע שרובו גוים לנוה היפה שרובו ישראל" (אישות יג ט).

גם עבד יכול לכופ את אדונו לעלות לארץ ישראל. "עבד שאמר לעלות לארץ ישראל - כופין את רבו לעלות עמו או ימכור אותו למי שיעלוהו לשם. רצה האדון לצאת לחוצה לארץ אינו יכול להוציא את עבדו עד שירצה. ודין זה בכל זמן אפילו בזמן הזה שהארץ ביד עכו"ם" (עבדים ח ט) בהלכות ע"ז (פרק י ו) כתב הרמב"ם שאסור למכור לנוכרי קרקע בארץ ישראל, והדבר הזה נאמר גם בזמן הגלות. "אבל בזמן שיד ישראל תקיפה עליהם אסור לנו להניח נכרים בינינו ואפילו יושב ישיבת עראי או עובר

סיפורים על הרב זצ"ל

בדחנא דמלכא

ר' משה בואנוס ע"ה, מתלמידי המובהקים של הרב זצ"ל שהלך לבית עולמו בשבוע שעבר, היה אדם מלא אהבה ושמחה, וגם הרב אהב אותו מאוד. פעם התכופף לחלונו של הרב כשהיה ברכב ואמר לו בשמחה: כבוד הרב ידליף לנו קצת מה קורה מאחורי הפרגוד. בדבריו רמז ר' בואנוס שהרב גלה קצת מן הדברים הנסתרים שהוא יודע עליהם. הרב חיך אליו ואמר: אם אני אדליף, יפטר אותי.

פעם אחז ר' משה את החומש בפסוק "ויברכני ה' בגלגלך" והצביע על עצמו ב"ויברכני ה'" ומיד הצביע על הרב ואמר "בגלגלך". כך היה טורח מכל לבו באהבה ובתמימות, להרבות שמחה לפני הרב.

סיפר ר' משה בואנוס ע"ה, שבוקר אחד נסע לפני שיעורו הקבוע בדף היומי לחלק סחורה לאחד מלקוחותיו. כשסיים, נסע במהירות על מנת להגיע לשיעור בזמן, ולרוע המזל קלטה אותו מצלמה של מארב משטרת. למחרת אחרי התפילה סיפר לרב מה קרה, תוך כדי שמוסיף ואומר: מורי ורבי, הרי שלוחי מצווה אינן ניזוקין?! השיב לו הרב: "מבוטל". עמד ליד בואנוס אדם אחד ואמר לו: איך אתה מבקש מהרב ברכה על דברים שהם סגורים וגמורים? מצלמה תפסה אותך! אבל באורח פלא הקנס אכן התבטל. יהי זכרו ברוך.

(הסיפור מעובד מתוך "באור פניך", הרב חיים בן שושן)

גם החשש הזה איננו היום. כך הביא ב"פתחי תשובה" (ע"ה ס"ק ו) תשובה על שאלה שנשאל בעל "מעיל צדקה" (כ"ו) על "שלשה חברים שרצו ליסע לארץ ישראל הם ונשיהם ובניהם הקטנים בני שנים ושלוש שנים. והבית דין שבערים רוצים לעכב על ידם שלא ליסע עם בנים הקטנים מחשש סכנה פן לא יוכלו לסבול צער טלטול הדרך ונענוע הספינות ושינוי האויר. ושאלו האנשים ההמה אם ימנעו מנסיעה זו או לא. ואם יחושו לגזירת בית דין בזה".

והשיב על כך שסכנת דרכים משתנה לפי הזמן. והכלל בזה, כל הסוחרים לא נמנעים מלנסוע - לא נקרא סכנה (המביט ח"ב ס' ר"ו). גם חשש נסיעה בגלל ילדים אינו חשש, שהרי הילדים נוסעים כמבוגרים. "וגם הרבנים היושבים על איי הים כתבו שעניניהם ראו בכל יום נוסעים דרך ים לקצוי ארץ עם ילדים קטנים כו".

אם בית-דין אוסר לנסוע בגלל סכנה, הוא טועה בקריאת המציאות. והווי כמו בית-דין שקורא ללילה יום שלא צריך לשמוע לו. כמו כן אין לחוש שלא להמרות פי בית-דין מפני הכבוד, כשם שאין לחוש בזה לכיבוד אב ואם החמור. שזו מצווה מהתורה ולא יכולים ההורים למנוע מהבנים לקיים מצווה מהתורה (שו"ת מבי"ט חלק א סימן קלט).

ד. קשיי הפרנסה

אפילו חיי צער

כתב ה"פתחי תשובה" כי העולה לארץ ישראל צריך בתחילה שיהיה לו מקום מוכן להיות מצוי לו שם פרנסתו. ו"אשרי הזוכה לכך ואינו נצרך לבריות ומתפרנס שם אפילו חיי צער". הסיבה העיקרית שבגללה התירו חלק מהפוסקים לא לעלות לארץ ישראל היא בעיית הפרנסה. שלא ידקקו העולים לבריות. ולא יבואו לכלל עניות שמעבירה את האדם על דעתו ועל דעת קונו.

כך כתב המהרי"ט "הילכך כשאתה יושב ומפלס חייבן של מצות, אתה מוצא שיותר מחויב לישב עם אשתו ובניו ולספק צורכן ולהדריך בדרך ישרה ולגדלן לת"ת, ממה שיבא בגופו לארץ ישראל ולא מצי למיקם והוא יצא בגפו".

שפע כלכלי בארץ ישראל

בימינו גם החשש הזה לא קיים. הסיבה הכלכלית אינה סיבה להימנע מעלייה. הקב"ה הביא עלינו שפע גדול בישראל. "התוצר השנתי לנפש בישראל בשנה שעברה עמד על 38,310 דולר, והוא יותר מרוב מדינות אירופה. אם יוסיפו עליו את אוצרות הנפט והגז שנתגלו, תוך כמה שנים ישראל תעבור את שאר המדינות באירופה.

חוזק הכלכלה בישראל התברר במשברים הכלכליים שהיו לאחרונה בעולם. מאות בנקים נסגרו בארה"ב. מאות אלפי לקוחות איבדו את כספם, ובישראל לא נסגר בנק אחד. ברוך ה' מתקיים בנו: "וְהִבְיָאָה ה' אֶלְקֵינוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְרָשׁוּ אֲבֹתֵינוּ וְיִרְשֶׁתָּהּ וְיִהְיֶה לָנוּ מֵאֲבֹתֵינוּ" (דברים פרק ל). אנו מתפללים לשיבת עם ישראל כולו לארץ ישראל. בזכותם נזכה לשיבת השכינה לתוכנו ולהתגשמות כל שאר הנבואות על הגאולה השלמה. במהרה בימינו אמן.

תשובה כהלכה

אמצר emien. האם מותר להשתמש בכרטיס מעבר שאחר השתמש בו, ואני חצה להשתמש בו למעבר במקום לשלם? אם לא כתוב על הכרטיס איסור - מותר.

לא מתארגנים. האם מותר להתערב על סכום קטן? לא.

תחנות ספרדי. האם אני בתור ספרדי בשיבה אשכנזית צריך להגיד בשני וחמישי תחנן בנוסח שלהם, או עם "אל מלך" וכו' לומר בנוסח שלך.

הנכם מוזמנים להצטרף לשיבה הקטנה בכוכב השחר

"ארחות מרדכי"

לאורו של מרן זצוק"ל

ובעידודו של הרה"ג שמואל אליהו שליט"א

- תכנית לימודים מקיפה בגמרא, תנ"ך, משנה, הלכה אמונה וחסידות
- פעילות חברתית, חוגים וטיולים ■ אפשרות לבגרות בשנה האחרונה

תלמידי כיתות ט', י' מוזמנים להצטרף!

לפרטים בשעות הבוקר - 029400473

בשעות הערב - הרב בני 058-4004971

להזכרת שמות יקירכם בעלון

לע"1 / לרפואה / לזיווג - 050-6000417

לשכת הרב שמואל אליהו

המעוניינים לקבל את העלון במייל או מידע על שיעורים נא לשלוח פרטים במייל harav52@gmail.com או sms 058-5200020

האחים דויטש

תעשיות טקסטיל
איזור התעשייה קרית מלאכי

קונדיטוריה

האחים עיני

בני ברק. כשרות למהדרין
איכות ועבודה עברית

בית הדין לדיני ממונות "דרכי הוראה"

בבית המדרש של מרן הראש"ל זצוק"ל
טל. 02-6514399 פקס. 02-6536842

הפצת "קול צופיר"
הפצה שבועית של
עלוני פדושת שבוע
לבתי כנסת
בכל רחבי הארץ

יוסי בן-הדור 03-6104329
80528908518@gmail.com

שיווק עופות בכשרות מהודרת
עם כל החומרות וההידורים של
בד"ץ "דרכי הוראה"

מיסודו של פני הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל
באישות בני הרה"ג יוסף אליהו שרידא
ובפיקוח בית דין שעי "דרכי הוראה לרבנים"
טל. 058-6316969 15-995-995-79